

BUITEN

8^e JAARGANG N°. 52.

ZATERDAG 26 DECEMBER 1914.

Foto C. Steenbergh.

MARKTPLEIN MET STADHUIS TE VEERE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BUITEN, door JOH. W. BROEDELET, (4)	BLZ. 618
KERSTONNET 1914, (GEDICHT), door C. C. REMMERS- WAAL	619
VEERE, (SLOT), door S., GEÏLLUSTREERD	BLZ 617, 620—624
DE HEILIGE PILLENDRAAIER, (SLOT), door J. H. FABRE, (VERT. door G. H. PRINSEN GEERLIGS)	BLZ. 622
HET HOLLANDSCHE DORP OP HET EILAND AMAGER IN DENEMARKEN, door CHR. HEILSKOV, (UIT HET ESPE- RANTO VERTAALD door CHRISTINE KAMP), GEÏLLUSTR.	625
WOESTIJN EN OASE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 626—627
OM EN BIJ DEN OORLOG, (VI SLOT), door Mr. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK	BLZ. 625
DE VILLA „KAREOL”, IN DEN AERDENHOUT. ILLUSTR.	628
REUZEN, door C.	628

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alies wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adreſſeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adreſſevermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

BUITEN.

door JOH. W. BROEDELET.

(4)

IV.

„C ASIMIR, Pollux!” schreeuwde Rasch met 'n stem, alsof-ie verscheurende dieren inplaats van z'n onschuldige viervoeters aanriep. Daarbij zwaaide-ie dreigend met 'n korte zweep in de lucht en kwam op z'n hooge laarzen vervaarlijk aangestapt. Was 't wonder, dat Rotte onwillekeurig 'n stap terugweke?

Op den eersten kreet van den baas rijden de honden zich als echte dressuur-exemplaren in gelid en wachtten verder deemoedig z'n komst af. Rasch, die wel wist, waarom-ie z'n beesten vooruit had gestuurd — reeds lang wachtte-ie op 'n gelegenheid, kennis te maken met dien meneer uit Amsterdam, van wien ze zeiden, dat-ie zoo rijk was — wierp ze, als ter belooning, onverstillig 'n klontje suiker toe en stevende daarop recht op 't verf-geknutsel van den vreemdeling af.

„Hm, hm, niet kwaad!” bralde Rasch, die die heele pereboom-mishandeling feitelijk 'n schandaal vond. „Alleen.... 't is niet groen genoeg. Groen, zeg ik altijd! Groen!”

Met 'n fikschen greep pakte-ie 't palet aan, zocht 't penseel en duwde dan 'n kluit groen op 't doek, dat 't arme boompje gansch en al verjongd werd. „Kijk, zoo doet 't wat!” schreeuwde-ie weer met die luide stem van 'm, welke-ie immer uitzette, alsof-ie tot menschen in de wolken sprak. „Dat is... natuur!”

Doch nu kwam Rotte toch tusschenbei. Wat deed 'n ander aan zijn werk? En nog wel 'n kermis-klant! In 't eerste oogeblik, hij moest 't erkennen, had die 'm volslagen overrompeld. Was dat dan ook 'n manier van optreden? Maar die wildeman moest niet denken, dat-ie door z'n brutaliteit de heele wereld in z'n zak had! Wacht, hij zou 'm helpen!

„Blijf af!” schreeuwde Rotte op zijn beurt en hij stoof driftig op den laarzenman toe. Hij voelde, hoe z'n zenuwen 'm weer de baas werden. Alles aan 'm trilde en hij snoof als 'n nijlpaard. „D'r af, zeg 'k! En hou die beesten van je bij je!”

Verwonderd keek Rasch, die in lengte en flinkheid slechts voor Piet den bakker in 't dorp behoefde onder te doen, op den razenden Roland neer. Ach, ach, wat spartelde 't kereltje! Hij durfde, hoor! Als-ie niet oppaste, spatte-ie dadelijk nog uit elkaar. Maar o, dacht 't mannetje heusch, dat-ie tegen Rasch op kon? Liet-ie nog zoo'n grooten mond opzetten, als-ie wilde. Hij, de ongetemde zoon der wildernis, gelijk-ie zichzelf lachend wel eens noemde, had er altijd een, die minstens tweemaal zoo wijd was.

„Komt er niet op aan!” brulde-ie terug, nu met zóó'n vervaarlijk geluid, dat de ander er werkelijk van schrok. „Artisten onder elkaar, hè? We moeten mekander 'n handje helpen. Ik ben van 't vak, zie je? Aardig gedaan, heel aardig gedaan. Maar dat is geen kleur, meneer, verstaat u? Groen moet 't zijn, meneer, groen! Dat is alles, jeugd, liefde, lente, geluk. O, ik zou de heele wereld wel willen toeschreeuwen: wees gr-gr-oën!”

Inderdaad leek het thans, alsof de enthousiaste schilder 't heelal beroepen wou. Steeds wanneer-ie z'n stokpaardje bereed, ging-ie zoo onmatig te keer. Meteen greep-ie weer naar 't palet en zette den verrasten pereboom opnieuw in 'n feest van z'n geliefde, helle kleur. 'n Nieuwe tube zou er gauw aan te pas komen.

Meneer Rotte stond paf. Neen, dat was 'm te sterk. Tegen zoo'n geweldenaar moest-ie het afleggen. Daar ging bijna iets magnetisch van dien boschjes man uit. 't Werkte kalmeerend op 'm, als 'n bad. Als ze 'm altijd zoo aanpakten, zou dat niet de ware kuur voor z'n zenuwen zijn? Ach, bij 'm thuis en in z'n verdere naaste omgeving zou niemand dat durven.

De gestoorde dilettant haalde zwaar adem. Iets moest-ie toch zeggen. Anders sloeg-ie 'n te mal figuur. Maar als-ie dan met verwonderd blik op z'n werk staarde van straks en zag, hoe dat in minder dan geen tijd opvallend verbeterd was, wist-ie heelemaal niet meer, hoe-ie zich gedragen zou. Hij had, voelde-ie, in alle opzicht z'n meester gevonden.

Zoodra bemerkte Rasch niet, dat-ie den ander er onder had, of hij legde kwast en verf neer en begon zich wat wellevender te gedragen.

„Rasch!” stelde-ie zich rumoerig voor. „U kent m'n werk. Natuurlijk! Ik heb, om zoo te zeggen, Bladerveel vermaard gemaakt. U liefhebbert, zie ik. Maar u heeft talent, talent!”

Rotte boog, haast tegen wil en dank en 'n weinig geveild. En hij stotterde, dat hij Rotte heette.

Jawel, dat wist de schilder al. Maar hij wou zoo graag weten, of-ie met de Rotte te doen had, wiens naam te Amsterdam 'n goudklank had. Dat had-ie nog niet uit de Rosebrand's weten te krijgen. Boeren lieten zelden iets los en wanneer ze zagen, dat je er op gebrand was, werden ze nog dubbel zoo achterdochtig. Maar wacht, hij zou er wel achter komen!

„Ha!” deed de Bladerveelsche kunstenaar verrast. „Rotte! Als ik vragen mag.... van de Keizersgracht?”

„Hm. Jawel. Dat is te zeggen”, ontweek de Amsterdammer. Hij wreef zich over 't voorhoofd, scheen op die vraag liever niet nader te willen ingaan. Hij keek zelfs min of meer ontstemd.

Maar Rasch wist genoeg. Met één blik had-ie den zomer-vlieg gansch doorzien. Hij wilde nu voorloopig niet onbescheiden meer zijn.

„Voor rust buiten?” vroeg-ie nog.

„Juist, jawel”, zei Rotte zenuwachtig, blij, naar 't scheen, dat de Keizersgracht voor 't moment van de baan was.

Rasch bromde. O, hij begreep alles! Overwerkt zaken-man, zocht den eenvoud, had genoeg van deftige hôtels en druk-doende bediening, zocht daarom de stilte van 't dorpsleven, als 't ware incognito. Haha, dat had-ie meer bijgewoond! Nu, hij zou de wenschen van meneer Rotte, den bekenden man van de Delitabak, respecteren. Maar gek zou-ie zijn, wanneer-ie er niet tevens 'n ordentelijk slaatje uit sloeg. Waar waren rijke menschen anders voor dan om schilderijen te koopen? En 'n liefhebber nog wel! Zoo'n prooi viel je niet elken dag in handen.

„Komt u eens bij me oploopen”, deed de schilder breed. „U kan, neem me niet kwalijk, in m'n atelier allicht nog wat leeren”.

Andermaal boog Rotte, zij 't op z'n gewone stugge manier. Bijna listig keek-ie z'n nieuwen kennis aan, maar toch ook met iets van droefgeestigheid. 'n Zonderlingen indruk als die Amsterdammer toch maakte!

„Pak dat boeltje nu maar op, want vandaag wordt 't niets meer”, knalde Rasch dan weer op z'n ouden, gezag-hebbenden toon. Hij dacht, iets van aarzeling bij den ander te hebben opgemerkt, alsof die 'm dreigde te ontglippen. Dat diende vóór alles voorkomen. Zenuwpatiënten moest je aanpakken, of ze bebaasden jòu. Liet hem dat zaakje maar over! Wie honden gedresseerd had, kon ook wel tegen zoo'n willoozen rijkeling op.

Werkelijk, als gehypnotiseerd, deed Rotte, wat 'm gezegd was. Wel bromde-ie iets in z'n zeehonden-baard en trok z'n wenkbrauwen op, alsof-ie zich zelf verwonderde over z'n gehoorzaamheid, maar hij verzette zich toch niet tegen den wil van den man in z'n Manchester buis en had voor zijn doen al z'n schildergerei bijzonder vlug bij elkaar. Wat nu? Gingen ze samen aan den wandel?

„Kom mee”, noodigde Rasch uit met 'n bevelerig gebaar, dat geen tegenspraak duldde, „dan stel ik je aan m'n vrouw voor. Die staat op den weg. 'n Pracht-wijf, meneer. U zal zien! En m'n kinderen? Haha! Wonderrassen, meneer! Dat is m'n specialiteit!”

't Scheelde weinig, of hij trok den verbijsterden zomer-gast mee. Ha, dat was de manier! *Bourgeois* moest je épateeren.

„Castor! Wladimir!” brulde de kweaker van nieuwe soorten nog. En met luid geblaf kwamen de merkwaardige honden aangestormd.

Gedwee z'n pakkage torsend, keek Rotte, met 'n bevenden zenuw-trek in z'n gezicht, naar de voortstuwende vier-voeters. Die rare kerel naast 'm mocht dan geen kermis-klant zijn, *temmen* kon-ie iemand en hoe! Hijzelf, die anders nooit voor dwang was te vinden, at, om zoo te zeggen, al uit z'n hand. Op zoo'n dorp trof je vreemde snuiters.

V.

„Ach, ja, hihhi, wat 'n schat!”

In 'r gewonen geite-galop was „die malle hekke-springster” van Piet den bakker naar den kinderwagen gehold en stond daar nu te ginnegappen, dat de inzittende van 'n zeer sterke natuur blijk gaf, door niet tot 'n hevig gebel over te gaan. 'r Vent had 'r tot die openlucht-visite aangepord. Toen die zag, hoe mevrouw Rasch met 'r kroost even stilhield bij Jaap de Jong, die schuin achter 'm woonde, had ie 't geluk-van-z'n-leven 'n klinkenden klap toegediend en gezegd: „Allo, jij! Maak premotie. Steek je complement af bij mevrouw! Jij zit maar in je winkel. Je klante mot je „nemen”. Zing us van: Aap, wat hê je 'n mooie jonge”.

De gichelende Fie, 'r brei-kous nog in de hand, waarbij ze altijd 'r bril opzette, was daarop naar buiten gestoven. Want 't was 'r lieven Piet, al mocht-ie 't dan ook op 'n gekkende manier zeggen, ditmaal ernst. Hij was voor de zaken, dūwde 'r dus bijna naar buiten. Zoo stond Fie, vóór ze 't zelf goed wist, in vleiende bewondering voor de jongste loot uit het huis „Rasch”. In gillachjes trachtte ze 'r onderdanigheid te uiten.

„Ze is toch 'n valsche” dacht vrouw Beekman, die juist voor 'r huis 'n luchtje schepte. Naar waar wurm keek 't dierage niet op of om. Nee, natuurlijk niet. Van zoo'n armen kleermakers-tobberd viel niets te halen. Maar 't kind van mevrouw Rasch, dat was wat anders! Zou je d'r niet? Alsof haar lieve, lekkere schat 't niet duizendmaal won van dat aangebakken artiesten-kind! Ach, ja, geld, daar draaide de heele wereld om. Je zag 't an 'r goeien vent. Zat-ie er niet den heelen dag achter z'n raam voor te pikken? Alles goed en wel, vond ze, maar 'n zuigeling beoordeelde je niet naar z'n stand. Of je moest geen hart hebben, zooals die „halve zachte” over d'r. Ja, 'n valsche was ze.

Vrouw Beekman meende alle reden te hebben, zich zoo te verbijten. Toch sloeg ze de plank mis. Er ging niets van berekening of vernederende gedachte bij de „stadsche” van Bremer om. Ze lette eenvoudig niet op dien kleinen schreeuw-leelijk van 't kleermakers-paar, omdat ze 't weinige denken, waarover ze beschikte, altijd enkel en alleen bij 'r talhoutigen hartlap had. Bij haar schenen de wittebroods-weken tot in eeuwigheid te duren. „Als je dan ook 't wijf van 'n bakker bent”, had Piet wel eens geschertst. Daarbij kwam nog, dat ze 'n soort van heiligen afschrik koesterde voor al wat nog in wiege-windselen lag. Ze kon maar niet begrijpen, wat 'n volwassen mensch aan zoo'n klein, onmondig, hulpeloos, nog driekwart ongevormd wezen vond. Als ze bedacht, dat ook zij misschien eens met zoo'n schaap kon opgescheept worden, begon 't bepaald duizelig te warren in 'r hersens. Ze wist heusch niet, wat ze er mee moest beginnen. En hoe vond ze dan nog tijd, om eeuwig om en bij 'r gróóten lieveling te zijn? Nee, ze moest er niet aan denken!

Zonder dus ook maar 'n snippertje meer voor de jongste aanwinst der familie Rasch dan voor 't Beekmannetje aan de overzij te voelen, hield ze zich daar 'n oogenblik bij de kinder-equipage op. 't Was, dat ze juist 'r bril op had. Anders had ze zeker in 't geheel niets van al de wonderlijke schoonheid van den Benjamin kunnen gewaarworden. Want ze was zóó kippig, dat ze zelfs de dubbeltjes op 'r eigen toonbank slechts met moeite vond. Door die gewapendheid van 'r gewoonlijk troebelen blik bemerkte ze nu ook nog iets, dat 'r schichtige verlegenheid bijna tot schuwen angst deed overslaan. Ze zag namelijk, hoe Gijsje Piek, de trouwe verzorgster van den zieken de Jong, over de haag naar 'r keek. En dat bezorgde 'r 'n hartklopping, waardoor ze 't 'n tel erg benauwd kreeg.

Dat was 'n heele, onuitgesproken geschiedenis tusschen die twee. Piet had er z'n lollige Fie triomfeerend van verteld, hoe Gijsje op hem, den knappen, langen jonggezel van Bladerveel, verkikkerde. Toen 'r moeder elken dag 'n uurtje bij 'm werkte en z'n potje bereidde, was zij dikwijls meegekomen, had geholpen en door 'r zwijgende aanwezigheid z'n leege huis 'n tikje opgefleurd. Ze had zelfs z'n sokken gestopt — en die hadden 'n maat, alsjeblieft! — en 'm 'n enkele maal met 'n aardigheidje verrast als bijvoorbeeld 'n horloge-hanger met 'n zelf geborduurd bloemetje of 'n portret-lijstje van eigen makelij. Hij was te veel 'n fiksche, jonge vent, om er niet gestreeld door te zijn. Hij had 'r dan ook wel eens gekscherend bij de kin gepakt en over de wang geaaid. Maar met 'r wegloupen kon-ie anders niet. Nee, de meid was 'm te stil, te ingetogen. Met 'r groote, donkere oogen — mooi waren ze; te drommel, dat sprak-ie niet tegen! — keek ze je maar aan, alsof ze 't onderste uit je hart wou hebben en je van weeromstuit zoo ernstig als 'n kerkganger werd, al was je van natuur ook zoo lustig als 'n lijster. Nee, daar was hij niet van thuis. Stoeien en lachen en op z'n tijd lawaai schoppen, dat was je werk. Ha, dan had-ie wat beters zitten „in stad”, z'n jolige, hos-grage, eeuwig stuip-gierende Fie! Daar viel mee te dollen, haalde je je hart aan op. Als je met die lollige Trien eenmaal kermis had gehouden, wende je aan geen ander meer. Z'n uige Troel boven alles!

Zoodra-ie dan ook zag, dat de bakkerij goedging, was-ie maar tot den grooten stap besloten. En op 'n morgen, bij 't rondbrengen van z'n brood, had-ie de dorpers met de tijding verrast, dat-ie over drie weken — de onderste steen mocht boven, er gebeurde wat wilde — de bruigom was. 't Had 'n heel relletje gegeven. Hij, Piet, candidaat voor de huwelijkschuit? En nooit had-ie gezegd, dat-ie vrêe. Met 'n stadsche nog wel! Daar was toch eijglijk geen oárigheid an!

Wie er heelemààl geen aardigheid aan vond, was Gijsje. Van stonde af liet ze zich ten minste niet meer zien in 't huis van Bremer, werd nog stiller en teruggetrokken dan te voren. Ze spraken er zelfs van in Bladerveel. Piet vroeg zich af, of-ie om haar z'n huwelijk misschien wat verhaast had. Die meid nam alles zoo dood-ernstig op, kon uren lang gelukkig voor zich zitten staren, als-ie 'r zonder bedoeling plagend in den arm had geknepen. Zoiets kon gevaarlijk worden, voor Gijsje zelf althans. Daarom was 't maar goed, dat-ie den knoop had doorgehakt. Nu kwam er meteen 'n eind aan alle mogelijke misverstand.

Uit overmoed natuurlijk had-ie z'n eenige, heerlijke Fie op de hoogte gebracht van de historie. Diè, de enkele maal, dat ze Gijsje ontmoette, nam 'r met groote verwondering en iets van onverklaarbaren schroom schuw van terzijde op. O, ze voelde hoegenaamd geen argwaan jegens 'r, noch iets van triomf of vijandelijkheid. Ze verbaasde er zich alleen maar over, dat zoo'n weggescholen, stil meisje verliefen kon op haar eigensten Piet. En de mogelijkheid, dat 'n andere, als die wat gelukkiger was geweest, haar 'r zaligen schat voor den neus had kunnen wegkapen, vervulde 'r met onbeschrijflijken schrik. Dat alles deed 'r haar medeminnares met 'n soort van ontzag beschouwen.

Nù, terwijl ze door 'r bril den jeugdigen Rasch bekeek, wist ze, dat de ander 'r weer op nam met 'r groote, wonderlijke oogen. Dit maakte 'r nog verlegener dan ze al was en, met 'r figuur geen raad wetend, was ze 't liefst op de vlucht gegaan. Dat werd er niet beter voor 'r op, toen de rumoerige meneer Rasch zelf verscheen met z'n prooi. Als die met z'n grapjes begon, hoe zou ze zich bergen!

Nog harder snuivend dan de locomotief, welke-ie meezeulde, kap-laarsde Lord Spinazie stevig op zijne schoone echtgenoot toe en, de wolken weer tot getuigen aanroepend van de waarheid zijner woorden, stentorde-ie:

„Schattebout, m'n nieuwe vriend, Rotte, van de Keizers.... Maar o ja, dat blijft geheim, hahaha! 'n Vurig minnaar van ons vaderlandsch groen, vink van m'n hart. Dat hij leve!”

Opnieuw onthutst door die toast, boog meneer Rotte ten zoo-veelste maal dezen morgen. En tegenover 'm boog iets terug, dat rose omhuld was, doch overigens stevig op de beenen scheen te staan.

Deze laatste révérence werd tentoongespreid door de dame, welke Rasch zoo dichterlijk de vink van z'n hart noemde. „Broedkip” ware wellicht juister geweest, want zijne vrouw was, wat men noemt, eene pootige verschijning, die er wezen mocht. Alleszins zag je 't 'r aan, dat ze door 'n solide timmermans-zaak was afgeleverd.

In 'r Aurora-peignoir, waarmee ze kalmpjes door de verlaten lanen van 't verbaasde Bladerveel stapte, was ze korten tijd de *risée* van 't dorp geweest. Dat had 'r heer en meester op z'n geweten. Die toch, bang dat z'n Bertha door haar burgerlijke ideeën z'n artistiekeit kwaad zou doen — vóór hun engagement had ze zelfs nog nooit 'n schilderij gezien! — was 'r dadelijk met drieste hand gaan hervormen. Z'n „Elisabeth”, zooals-ie 'r steeds voluit noemde en wat 'r zijns inziens reeds 'n geheel ander cachet gaf, moest, nauwelijks gehuwd, als Venus, Léda en Bacchante voor 'm poseeren. Dat kweekte, naar z'n meening, 't beste 't gevoel voor schoonheid aan. Verder moest ze alles met *sjeu* leeren behandelen. Dit bestond hoofdzakelijk daàruit, dat ze den boel thuis zooveel mogelijk liet liggen en uren lang, losjes gedrapeerd, op 'n mahoniehouten sofa lag. Ook rookte ze 'n enkele maal 'n sigaret. Hiermede, vond Lord Spinazie, was 'r opvoeding vrijwel voltooid.

't Sprak van zelf, dat 't de goeie Bertha moeite kostte, zich zoo op eens in te leven in 'n artistieke sfeer. Ze was, om zoo te zeggen, tusschen de krullen groot gebracht en 't zaagsel zat 'r nog in de oogen. Ze begreep daarom, dat ze 'n paardenmiddel te baat moest nemen, om zich algeheel aan 'r oude burgerlijkheid te onttrekken. Dat middel was de rose peignoir geweest. Sinds ze 't gewaagd had, in dat opzichtige kleedingstuk in 't dorp te verschijnen, was ze door alles heen. Artistieker, dacht ze, kon 't toch niet. En, bij wijze van harding, wandelde ze nu bij voorkeur in dat Aurora-gewaad, waaraan zij en 't dorp trouwens reeds gewend waren.

(Wordt vervolgd).

KERSTSONNET 1914.

O stille Kerstnacht! met uw stille ster doordringend,
Die heel de wereld zal verlichten in 't verdriet;
Die zal vertroosten, wie vertrouwend op haar ziet!
Ik hoor door uwe stilt' van Vrede eng'len zingend.

En 'k droome, dat die ster, met stille krachten dwingend,
Het wreede leed doet wijken en een blij verschiet
Aan moede menschen brengt, gebroken als het riet
Door 't bittere bestaan, verdrukkend en verdringend.

Ik droom.... maar ach, een waan was heel die schoone droom!
Een waan, een waanzin, die niet langer twijf'len deed,
Of blind was hij, die nog den Christennaam beleed.

Vol dooden is het land; van bloed is rood de stroom;
De stille Christusnacht weergalmt van krijgsgedonder:
Die stille Christusster.... zij gaat zoo droevig onder!

Enkhuizen.

C. C. REMMERSWAAL.

Foto C. Steenbergh.

VEERE. DE HAVEN.

VEERE.

(Slot).

WIJ wandelen nu naar het kleine marktplein, en staan al spoedig voor het oude stadhuis, een fraai gebouw uit het laatst der 15e eeuw. De gevel is geelgrijs arduin; de zwart-en-wit geschilderde vensterluiken steken daarop stemmingsvol af. Tot de deur geeft een laag bordes toegang, ter weerszijden met een trap. Dit bordes dagteekent uit het jaar 1751 en werd gemaakt ter gelegenheid van de inhuldiging van den Prins van Oranje. Tusschen de zes vensters der verdieping is een zevental nissen, waarin de standbeelden staan van Hendrik van Borsele, heer van Veere, zijn gemalin Johanna van Halewijn; Wolfert van Borsele, diens tweede vrouw Charlotte van Bourbon; Philips van Bourgondië; diens gemalin Anna van Borsele, en Adolf van Bourgondië. Mooie dakvensters doorbreken het vlakke dak, hetwelk, aan beide zijden door trapgeveltjes afgewerkt, door twee slanke hangtorens is geflankeerd. En boven dit alles steekt de fijne klokketoren zijn slanke minaret-figuur. Deze klokketoren werd in 1599 gebouwd en past wonderwel bij het luchtige en tevens statige geheel. Hij heeft een vierkant rompje met ommegang. Daarop staat het zeskante klokkenhuis, afgedekt door een sierlijk zeskant dak, rap van lijnen, overluifelend, en met aardige venstertjes doorbroken. Deze toren heeft iets ongemeen zwierigs, ranks, bijna iets lenigs in zijn omtrekken. Soms zag ik hem als een meesterlijk uitgewrochte lantaarn, boven de stad uitstekend.

De binnenruimte van het stadhuis biedt weinig bezienswaardigs meer; de vertrekken zijn als secretarie, raadszaal en burgemeesterskamer in gebruik. Slechts één kamer is een bezoek waard, maar zulks dan ook in hooge mate. Het is de zoogenaamde Oude Vierschaar, thans als een klein oudheidkundig museum ingericht. Hier vindt men nog banken en beschotten van donker eikenhout, alsmede den zetel van den baljuw, alles uit den tijd, dat hier rechtspraak werd uitgeoefend. Ook is hier een mooie oude schouw. In een glazen ligkast zagen wij een aantal kostbare oude handschriften van vorsten en andere belangrijke personen uit vroeger tijd, zoo van Karel V en verscheidene Oranjes, Alva, Maximiliaan van Oostenrijk, Karel den Stouten, Philips den Schoonen en andere overledenen, in leven hoogstaangeslagenen in de belasting. De vaandels die hier te zien zijn, dienden bij den intocht van Willem V.

De Veerenaars hebben zich steeds zeer vaderlandslievend getoond en droegen den Oranjes een goed hart toe. Van Haren

schreef van de Veersche bevolking, dat ze „steeds het voorbeeld wist te geven, als men 't vaderland zag beven", waarlijk een fraaie trek. Dr. H. Blink herinnert ons aan dit voorbeeldige gedrag der Veerenaars op de volgende wijze: „In Zeeland klonk in de benarde oogenblikken der republiek het eerst de roepstem des volks tot de Oranjes om hulp en dat niet te vergeefs. Dit geschiedde in 1672, toen te Veere den 21en Juni de wethouderschap gedwongen werd, de belofte af te leggen, den prins het stadhouderschap aan te bieden, en van Veere sloeg de beweging over naar Dordrecht. Een herhaling hiervan had plaats in 1747, toen, terwijl uit niets bleek, dat de groote menigte belangstelde in de verheffing van den prins tot stadhouder, bij het naderen van den oorlog uit de Zuidelijke Nederlanden tot onze grenzen, de schutterij van Veere den wensch te kennen gaf, om den prins tot stadhouder te verkiezen, waarna de vroedschap een besluit nam in dien zin. De overige steden in Zeeland volgden weder op het sein van Veere, hier met, daar zonder opschudding, en den 28en April 1747 werd door de Staten van Zeeland de prins tot Stadhouder aangesteld, waarna weldra andere gewesten eveneens hiertoe overgingen. De oranje-gezindheid in Zeeland was geen politieke; zij welde op uit den boezem des volks".

De laatste uitspraak latend voor wat zij is, dat wil zeggen: een onverwelkbare lauwer in den gloriekrans om het hoofd van den Zeeuw, het Veersche gat inbegrepen, — eeren wij in herinnering gaarne een stad, waarvan de geheele bevolking Oranje en het vaderland liefhad, en dit in zijne eenvoudige schutterij toonde. („De Oranjezon", simpel landelijk koffiehuis, heeft blijkbaar in zijn naam de herinnering aan dat roemrijk verleden vastgelegd). Die Veersche schutterij was ten voorbeeld aan vele, waarvan het met een smalend woord immers heette:

Met schutterij meen 'k een armee,
Gedost in lakense rokken,
Met een witte broek aan bij mooi weer,
Doch een blauwe als de lucht is betrokken.

Verlaten wij echter het zoo boeiend verleden om ons opnieuw bezig te houden met het heden, dat is: met de hedendaagsche Oudheidkamer in 't Veersche stadhuis. Welk een verzameling van brandmerkijzers, welk een monumentale ratel van den afgeschafte klepperman, welk een mooie gildebeker van Boheemsch glas.

Uit een doos komt nog de pruik van den baljuw te voorschijn. Met bewondering bezien wij hier nog een oud-model baggermolen, een „mol” genaamd. Dezen naam ontving dit, uit hout vervaardigde, werktuig, omdat met van den onderkant afhangende harken de grond bij het varen wordt losgewoeld (die modder dreef met den stroom dan wel af). Voorts toonde men ons een ouden bijbel en de scepters van den baljuw. In de betimmering van den zetel des baljuws is een hand uitgehouwen en in deze hand is een roede 1). Men vindt aan de schouwlijst eenige bronzen handen opgehangen; deze zijn te beschouwen als een soort ex-voto's. In de 16e eeuw was het afkappen van de hand een veel voorkomende straf; met het inzenden van een bronzen hand kon men deze straf blijkbaar afkopen 2). Dergelijke bronzen handjes zijn zeer zeldzaam. Men vindt ze, voor zoover bekend, behalve te Veere, alleen nog te Veurne in West-Vlaanderen, zooals men onlangs in ons blad kon lezen. 3) De oude pieken en hellebaarden vertoonen geen afwijking van dergelijke oude wapens elders, en zouden ten sieraad voor menige hal of jongeluis-kamer kunnen strekken. Wel aardig is een vrijheidshoed, dien wij hier nog aantreffen; ook een „dievenvanger” bekeken wij met belangstelling. Het is een ijzeren ring op een langen stok. De ring is aan den voorkant voor ongeveer een kwart gedeelte open, en daar zijn aan weerskanten aan de uiteinden naar buiten staande ijzers als een open schaar. Men liep hiermede de dieven achterna, duwde de open ijzers hun om den hals, en was eenmaal de hals door het nauwe deel in den ring gegleden dan kon hij er niet meer uit.

Het meest waardevolle voorwerp in deze verzameling hebben wij, ter wille van den climax, voor het laatste bewaard. Het is een verguld zilveren beker, door Maximiliaan van Bourgondië in 1551, naar de oorkonde uitwijst, op „Lichtmissen-avondt” aan de stad geschonken; en wel op voorwaarde dat Veere hem nooit verkoopen, wegschenken of in pand geven zou. En ik kan me heel wel indenken, dat iemand die voorwaarde stelt bij het aanbieden van zulk een kostbaar voorwerp. Immers, hoe groot is in tijden dat „het leven duur is” de verleiding om een goed stuk naar den lommerd te brengen, of voor een appel en een ei, een handvol zilverlingen, in één woord: voor een schijntje van de hand te doen. Dat dit merkwaardige voorwerp tot heden in het bezit van de stad Veere is gebleven, is dan ook geschied buiten den wil der Veere-naars zelven om. Op 1 Juni 1881 besloot de gemeenteraad n.l. snoodelijk tot verkoop des roemrijken bekera. Een koninklijk besluit van 9 September 1881 (Staatsblad N°. 154) vernietigde het raadsbesluit gelukkig, en wel op grond per overweging, dat dit besluit, strekkend „tot verkoop van eenen door Maximiliaan van Bourgondië aan de gemeente geschonken beker, die blijkens den giftbrief werd gegeven om hem te bewaren tot gedachtenis aan den schenker en die een gedenkstuk van geschiedkundige waarde uitmaakt, moet geacht worden te zijn in strijd met het algemeen belang, wijl dit niet gedooft, dat dergelijke gedenkstukken door de openbare besturen worden vervreemd” (Mr. S. K. Thoden van Velzen „Verzameling der sinds 1850 in het Staatsblad opgenomen koninklijke vernietigingsbesluiten, blz. 437, enz.)

De gemeenteraad stelde zich echter later opnieuw aan hetzelfde bloot, door weer te besluiten den beker van de hand te doen, en, evenals de vorige maal kwam het koninklijk besluit Veere's raad weer op zijn plaats zetten.

De lezer vergeve ons deze uitweiding. We zijn reeds weder tot de orde. De beker staat op een fraai bewerkten voet, en vertoont zeer kunstig drijfwerk, indrukwekkende groepen figuren, een zwerm van ruiters en voetgangers, de Smalkaldische oorlogen voorstellend. Het deksel wordt bekroond met een gehelmd figuur, die in de eene hand een speer houdt en met de andere rust op een schild. Deze figuur zou naar de oorkonde meldt, Pallas Athene voorstellen, doch heeft daar niets van. De lezer overtuige zich op onzen kiek op de volgende bladz., dat van de verheven godin hier geen sprake kan zijn, en de figuur eerder Mars kon voorstellen. De kostbare beker wordt in een groote brandkast bewaard. Denkt men hierbij de goede afsluiting der oudheid-kamer zelve, en het zware slot op de voordeur van het stadhuis, dan kan de vrees voor individuen, die zich, om in politie-rapportstijl te spreken, „door insluiping toegang weten te verschaffen tot het perceel”, zeer gering zijn. Het kostelijk stuk loopt in de naaste toekomst geen gevaar te worden ontvreemd, goed opgeborgen als

1) Een en ander is duidelijk op de afbeelding op bladz. 623 te zien. Rechts naast den schoorsteen onder de gebeeldhouwde lijst is de zetel van den baljuw. Onder aan den gedraaiden pilaar ziet men de hand met de lange roede erin opsteken.

2) Ook deze bronzen handjes ziet men duidelijk op onze afbeelding. Het handje met den bijl, dat middenin hangt, zou zijn ingeleverd door een steenhouwer uit de 16e eeuw, die den concierge van de rechtzaal beleedigd had.

3) Zie het nummer van 22 Aug. 1914, bladz. 404.

het is achter de sloten en grendels van het Veersche stadhuis. Wat het laatste aangaat, niet aldus wij. We verlieten zonder tegenstand te ontmoeten het schoone raadhuis, en maakten ons op tot de huisreis.

Onderweg ontmoetten wij zeer weinige menschen. Het stadje leek leeggewaaid. Slechts een schilder, met schilderkist en ezel of veldstoeltje, werd hier en daar een zijstraat uitgeblazen. Ook een jonge graveur kwam om een hoek laveeren. Twee fietsers wilden op de kade tegen den wind op tornen, maar werden door den machtigen blaaskaak in zoo'n vaartje achteruit geduwd, dat zijzelf vergaten, waar ze heen wilden. Mijn belangeloze gids stelde me onderweg voor aan een Franschen romanschrijver (édition Fasquelle), aan een Duitschen schilder en aan een Engelschen rentenier. Ik schrijf dit geenszins neer om u te overbluffen, lezers, doch om u een indruk te geven van Veere's befaamdheid. Ge moet ook weer niet denken, dat de plaats overzwermd van artisten is, gelijk Laren dit reeds lang is, en Bergen (N.-H.) het dreigt te worden, want het aantal intellectueelen dat in Veere bij mijn bezoek voorhanden was, behalve de magistraten dan, bedroeg niet meer dan eenige dozijnen. De verdere bevolking bestaat uit eenvoudige visschers- en handwerkslieden, neringdoenden en een klein aantal ambtenaars en gepensioneerden.

Het is een schier weergaloos genot, een kleine wandeling door

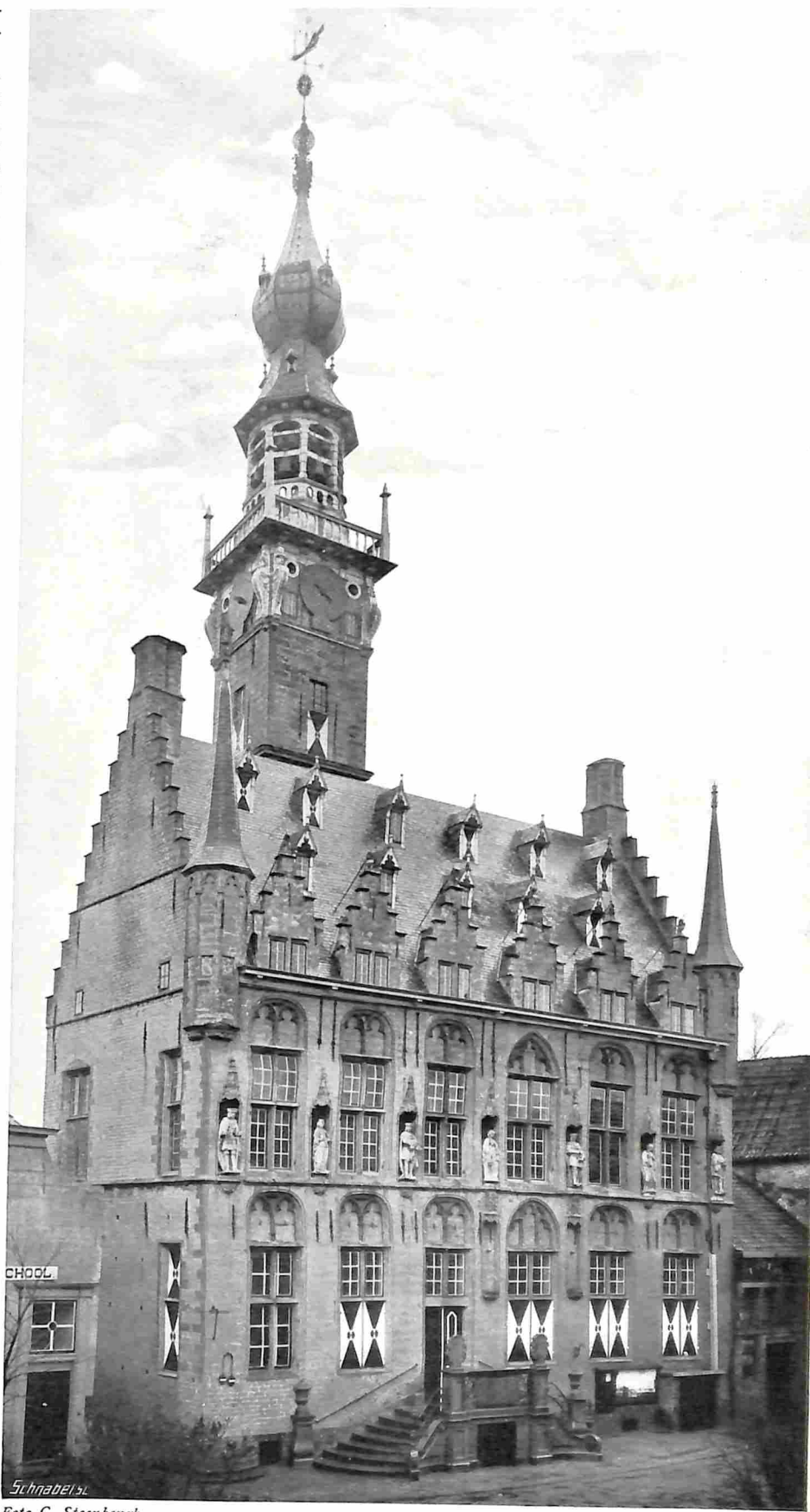

Foto C. Steenbergh.

VEERE. HET STADHUIS.

deze stille stad te maken. Schaarsch zijn de voorbijgangers; alleen den wind ontmoet ge overal. Door de straten loopt hij u tegemoet, of ijlt achter u aan, en in een ommezien is hij u vóór; langs de kade holt hij voortdurend op en neer, en ge moet de boomkruinen zien uitwijken bij zijnen doortocht. Het water deint gestadig in een wisselend spel van glanzen, lijk die der edelsteen.

Die manhaftige wind is de adem van het schoone Veere. Een „ville morte”? Ademt zóo een „dooe stad”? Wat een bad van koolzuur! Van kracht, van oneindige frischheid, van leven.

Wij komen aan het huis van mijn beminnelijken belangelooze. En welk een huis! Mijn pen, die het beschrijven moest, — mijn pen, gewoonlijk, misschien ten onrechte, niet zoo spoedig vervaard, aarzelt lijk een bloode, onbedreven knaap aan den drempel van een first class hôtel. Indien ik schrijf, dat ik nog nimmer zulk een huis zag, zeg ik nog lang niet alles, want dit zou de mogelijkheid insluiten, dat ik ooit van mijn leven nogeens éen zóo'n huis zou kunnen zien. Ik betwijfel dat.

Dit kostelijkst aller huizen ligt aan de Kaai en door de vensters van het voor-vertrek ziet men de haven en de dunne pluimen der boomen als die van zacht-aandravende ruiters wapperen. Hier valt een zoo wonderlijk parelend licht de vensters binnen, dat het als uit een geheime, nergens elders gekende, lichtbron komt geweld. En het belendend vertrek!... ai, de heugenis der zoetste stoverije komt mijn ziele vriendelijk verontrusten.

Vanuit de vensters van mijn slaap-vertrek zag ik zeewaarts de groene beveilgende dijken met de laag daarachter schuilende pachthoeven en koebeesten, aan de groote blinkende wateren liggen; aan de landzijde lag de kleine wereld van Veere uit; boomgaarden en moestuinen, en als vriendelijke wezens daartusschen de roodgedakte kleine huizen: een tuin die een stadje is, een stadje dat een tuin mocht heeten. En de bevolking in hun stijve kleurige kleeren werkt en beweegt daartusschen, als in een weidsch oudmodisch toneelspel.

Temidden daarvan doemt de lompe steenromp van de kerk op, als een ontzagwekkend wrak, daar aan land gedreven. En in den ruimen kring der ver-ten liggen rechts de groene landschapen aangeschoven, getooid met de rijke volle pluimen van vele bosschages, links de zilverige zilten der wijde waat'ren.

Zóo zag ik u, zóo adieu, schoon, oud stedeke Veere, zóo adieu, en tot weerziens. S.

DE HEILIGE PILLENDRAAIER.

(Slot.)

IN den regel gaat het vervoer der pil aldus in zijn werk: Na zijn bol gekneet te hebben, begeeft een mestkever zich buiten het gewoel en verlaat het terrein, terwijl het zijn buit achterwaarts voortduwt. Een der laatst aangekomenen, wiens arbeid derhalve nauwelijks begonnen is, laat zijn werk plotseling in den steek en snelt naar de rollende pil om de behulpzame hand te reiken aan den gelukkigen eigenaar, die met de hem geboden hulp blijkbaar zeer ingenomen is. Van dit oogenblik af werken beiden als compagnons en doen om 't hardst hun best om de pil op een veilige plaats te brengen. Kan hier sprake zijn van een verdrag, van een stilzwijgende overeenkomst met 't doel den koek aanstonds onderling te verdeelen en terwijl de eerste den bol kneedde en vormde, heeft toen de andere terzelfder tijd rijke aderen aangeboord om de daaruit getrokken opbrengst bij den gemeenschappelijken etensvoorraad te voegen? Nimmer heb ik ze op een dergelijke samenwerking betrapt; steeds zag ik iederen mestkever met zijn eigen zaken afzonderlijk bezig op het gemeenschappelijke ontginningsterrein. *)

Zou het dan een samenwerking van de beide seksen wezen, een paartje dat een huishouden gaat opzetten? Ik heb dat eenigen tijd gemeend. De twee kevers, die, de een aan de voor-, de andere

*) Ze helpen elkaar dus alleen bij 't vervoer, meent Fabre

aan de achterzijde, met gelijken ijver den zwaren bal voortduwden, brachten me zekere coupletten in herinnering, die indertijd de straatorgels lustig afdraaiden:

Pour monter notre ménage, hélas! comment ferons-nous?
Toi devant et moi derrière, nous pousserons le tonneau.

't Ontleedmes alleen heeft me die illusie ontnomen. Uiterlijk zijn bij de mestkevers de seksen niet van elkaar te onderscheiden. Ik heb dus de beide pillendraaiers, die eenzelfde pil vervoerden, aan een operatie onderworpen en daarbij zeer vaak bevonden, dat ze beiden tot dezelfde kunne behoorden. Dus geen familie-derwantschap, en geen gelijke verdeling van den arbeid. Wat mag dan toch de reden wezen van deze schijnbare samenwerking?

Het is doodeenvoudig een poging tot diefstal. De hulpvaardige confrater koestert, onder 't valsche voorwendsel een handje te zullen helpen, het snoode plan, zich bij de eerste de beste gelegenheid van den bal meester te maken. De bereiding van een eigen pilletje eischt moeite en geduld; dit in voltooiden staat te kapen of ten minste zich als gast daarop te noodigen, is veel eenvoudiger. Zoodra de waakzaamheid des eigenaars verslapt, maakt men zich met den schat ijlings uit de voeten; wordt men echter te veel op de vingers gekoken, dan schaaft men zich, als belooning voor bewezen diensten, eenvoudig aan den disch. Bij een dergelijke taktiek kan men niets verliezen, daarom worden die roofpartijen druk in praktijk gebracht. Sommigen spelen hierbij een valsche rol, zooals ik zoo juist beschreven heb; ze snellen een collega te hulp, die zijn diensten volstrekt niet van noode heeft, en onder een schijnvertoon van liefdevolle assistentie, verbergen ze de meest baatzuchtige bedoelingen. Anderen, meer stoutmoedig van aard en meer zich van hun krachten bewust, gaan rechtstreeks op 't doel af en maken zich brutaal van den buit meester.

Daar duwt in alle kalmte een mestkever zijn bal voort, zijn wettig eigendom, 't resultaat van een moeitevollen arbeid. Een ander komt vliegend nader, niemand weet van waar, en laat zich loodzwaar nedervallen; hij plooit onder de dekschilden zijn beroekte vleugels en met den platten kant der getande voorpooten werpt hij den eigenaar op den rug, die in zijn eigenaardigen stand niet bij machte is den aanval te weerstaan. Terwijl de beroofde spartelt en weer ter been beproeft te komen, klautert de ander op den bal, vanwaar hij met voordeel den aanvaller kan verdrijven. De bestolene draait om de vesting, ten einde een geschikt punt van aanval te zoeken, de dief volgt op den koepel der citadel zijn bewegingen en biedt hem steeds het hoofd. Verheft de eerste zich om den aanval te wagen, dan doet een slag van den tweeden hem omvertuimelen en deze zou, veilig op zijn verheven fort, de pogingen van zijn tegenpartij tot in 't oneindige kunnen verijdelen, als deze niet van taktiek veranderde om weer in 't bezit van zijn eigendom te geraken. Hij zal de vesting ondermijnen om haar te doen instorten en 't garnizoen onder de puinhoopen te begraven. De bal, van onderen in beweging gebracht, wankelt en rolt omver, terwijl hij den dief medesleept, die verwoede pogingen aanwendt om er zich op staande te houden. Lang niet altijd slaagt hij er in, door vlugge gymnastische toeren den stand te hernemen, die de rollende beweging van zijn steun hem doet verliezen. Komt hij door een mispas te vallen, dan staan de kansen gelijk en verandert de strijd in een vuistgevecht. Roover en beroofde pakken elkander aan; de pooten raken verward, maar ontwarren zich ook weer, de geledingen grijpen in elkaar, de hoornen wapenrustingen raken of schuren tegen elkander met een knarsend geluid als van metaal dat gevijld wordt. Hij, wien 't gelukt zijn tegenstander omver te werpen en los te komen, haast zich weder op den koepel stelling te nemen, en het beleg begint op nieuw, nu eens door den roover dan door den beroofde, al naar de wisselvalligheden van den strijd van man tegen man den een of den ander als overwinnaar hebben aangewezen. De eerste, die ongetwijfeld een onverschrokken vrijbouter is en heel wat

VEERE. DE BEKER VAN MAXIMILIAAN
VAN OOSTENRIJK.

Foto C. Steenbergh.

GROEP VAN VEERSCHE EN ARNEMUISCHE KINDEREN IN EEN STRAATJE TE VEERE.

avonturen beleefd heeft, behoudt gemeenlijk de overhand. Ten slotte geeft de beroofde, na eenige malen de nederlaag geleden te hebben, het maar op en loopt gelaten naar den hoop terug om zich op nieuw een pilletje te draaien. Wat den ander betreft, deze spant zich, na alle vrees voor een overval van zich te hebben afgeschud, voor den gestolen bal en drijft dien naar een plek, die hem geschikt voorkomt. Soms heb ik een derden gauwdief zien verschijnen, die weer op zijn beurt den roover bestal. Ik moet eerlijk verklaren dat ik daar nu heusch niet rouwig om was.

Te vergeefs vraag ik me af, wie toch wel de Proudhon mag zijn, die den mestkevers de kracht van de vermetele paradox „Eigen-dom is diefstal” heeft leeren kennen, wie toch wel de diplomaat mag geweest zijn, die het ruwe beginsel „Geweld gaat voor recht” bij de pillendraaiers in eere heeft gebracht. Ik beschik over niet voldoende gegevens om op te klimmen tot de oorzaken van deze beroovingen, die 't burgerrecht schijnen verkregen te hebben, en van dit misbruik van kracht ter verkrijging van een stukje drek; alles wat ik kan bevestigen is, dat onder de mestkevers diefstal tot de dagelijksche gewoonten behoort. Deze mestkruiers berooven elkaar met een onbeschaamdheid, zooals me geen tweede voorbeeld bekend is. *) Aandetoekomstigenatuuronderzoekers laat ik 't over, een oplossing van dit eigenaardige vraagstuk omtrent 't zieleleven der dieren te vinden, en keer thans terug tot de twee compagnons, die beiden hun pil voortrollen.

Ik noemde ze daar „compagnons”, hoewel dit het juiste woord eigenlijk niet is, daar de een zijn diensten opdringt en de ander ze slechts aanneemt om erger onheilen te voorkomen. De ontmoeting is overigens zoo vreedzaam mogelijk. De kever-eigenaar blijft bij de nadering van zijn helper rustig met den arbeid doorgaan en de aangekomene schijnt met de beste bedoelingen bezielde en gaat onmiddellijk aan 't werk. De plaats, die elk der vennooten bij 't vervoer van de pil inneemt, schijnt aan vaste wetten onderworpen te wezen. De eigenaar neemt steeds de voor-naamste, de eereplaats in: hij duwt aan 't achterste einde van den last, met de achterpooten omhoog en den kop omlaag. De helper bevindt zich aan de voorzijde, met den kop omhoog, de getande pooten op den bal en de lange achterpooten op den grond. En tusschen die twee in, rolt de pil voort, geduwd door den eersten, getrokken door den tweeden.

Niet altijd bestaat er tusschen beiden de noodige samenwerking, die bovendien nog bemoeilijkt wordt, doordat de helper met zijn rug naar den te bewandelen weg gekeerd is en de vracht den eigenaar het

uitzicht belet. Vandaar die herhaalde ongelukken en potsierlijke buitelingen, waarvan de betrokkenen zich al heel weinig aantrekken; onmiddellijk wordt het werk hervat en de vroegere positie weer nauwkeurig ingenomen. In de vlakke beantwoorden de resultaten van deze wijze van vervoer bij gebrek aan de juiste samenwerking niet aan het verbruikte arbeidsvermogen: de achterste kever zou 't alleen even vlug en even goed kunnen doen. Daarom ziet de helper, na aanvankelijk zijn goeden wil getoond te hebben, maar op gevaar af, de heele zaak te bederven, van verdere medewerking af, zonder natuurlijk den kostbaren bal, dien hij al reeds als zijn eigendom beschouwt, te verlaten. Een eenmaal aangeraakte bal is tegelijkertijd een verkregen bal. Hij zal zoo onvoorzichtig niet zijn; de ander zou hem eenvoudig in den steek laten. Hij trekt derhalve de pooten onder 't lichaam samen en drukt zich zoo krachtig in den bal, dat hij er, om zoo te zeggen een geheel mee uitmaakt. En zoo rolt voortaan de pil met den aan de oppervlakte gekleefden kever voort, kalm voortgeduwd door den wettigen eigenaar. En of de massa hem nu eens over 't lichaam gaat, of hij nu eens boven, dan weer onder ligt,

Foto C. Steenbergh.

VEERE. DE VOORMALIGE VIERSCHAAR OP HET STADHUIS, THANS OUDHEIDKAMER.

*) Fabre vergeet de groote mogendheden. RED.

de helper houdt stevig vast en verroert zich niet. Een vreemdsoortige bondgenoot, die zich voort laat sleepen, om eenmaal zijn portie te eischen! Maar moet een steile helling beklommen worden, dan valt hem een fraaie rol ten deel, dan treedt hij op als vleugelman, die met zijn getande pooten de zware massa tegenhoudt, terwijl zijn confrater zijn krachten aanwendt, om de vracht een weinig hooger op te hijschen. Op deze manier heb ik beiden met vereende krachten hellingen zien bestijgen, waar de inspanning van een enkele zonder eenig resultaat zou zijn gebleven. Maar in die moeielijke oogenblikken ontwikkelen lang niet allen denzelfden ijver: er zijn er, die op de hellingen, waar hun hulp 't meest vereischt zou worden, geen flauw besef hebben der te overwinnen hinderpalen. Terwijl de beklagenswaardige sisyphus zich te vergeefs uitslooft om uit de moeielijkheid te geraken, ziet de andere, op den bal geklemd, dit alles kalmpjes aan, laat zich met hem omlaag tuimelen, en opnieuw omhoog hijschen.

Laat ons nu eens 't geval nemen, dat de mestkever gelukkig genoeg is geweest een trouwen makker te ontmoeten of, nog beter, dat hij geen enkelen confrater tegen is gekomen, die zich zelf uitnoodigde. Het hol is gereed. 't Is een ruimte, in een lossen bodem gewoonlijk in 't zand gegraven, niet bijster diep, ter grootte van een vuist, die met de buitenwereld in gemeenschap staat door een korte goot, juist wijd genoeg om er de pil door te laten. Zoo dra de levensmiddelen geborgen zijn, sluit de kever er zich bij op en sluit den toegang tot het verblijf met puin dat in een hoekje gereed is gehouden. Nadat de deur gesloten is, wordt men buiten niets van de feestzaal gewaar. En thans is het „Leve de vreugd!” Alles is, zooals men 't maar bij mogelijkheid kan verlangen. De tafel is wél bereid, het plafond tempert de zonnehitte en maakt dat er binnen een aangename vochtige warmte heerscht; de kalmte, de duisternis, het buiten-concert der krekels, alles komt de werking van de maag ten goede. En in mijn verbeelding heb ik, terwijl ik onbescheiden aan de deur luisterde, als feestzang aan tafel het beroemde koor uit de opera „Galathée” meenen te hooren: „Oh! wat een genot niets te doen, terwijl alles om ons heen druk aan 't werk is”.

Wie zou nu de zaligheden van zulk een festijn durven storen?

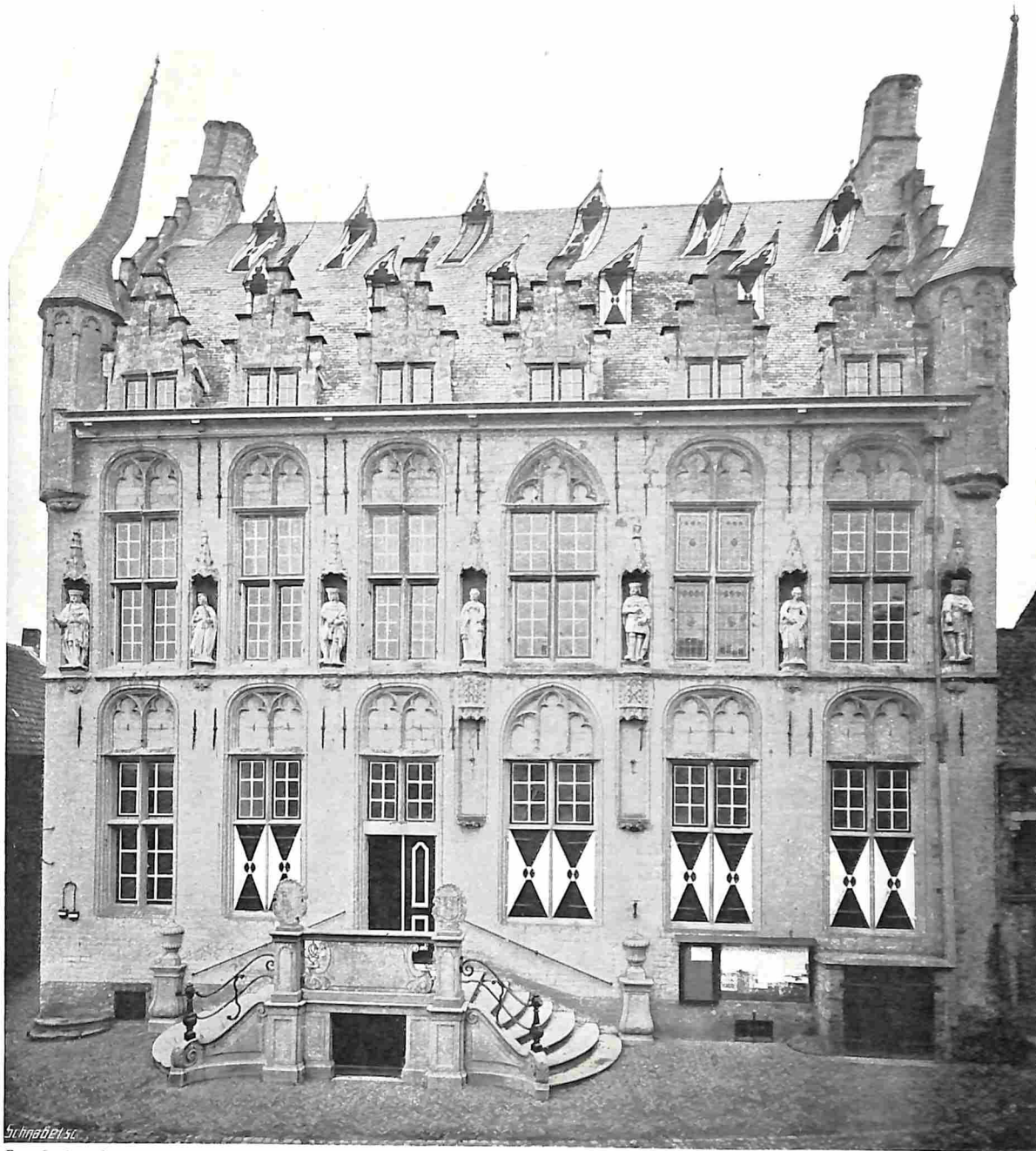
Ach! de zucht naar onderzoek is tot alles in staat, en die vermetelheid heb ik durven bestaan. Zie hier 't resultaat van mijn huiszoeking. De pil alleen vult bijna de heele zaal; het geweldige brok verheft zich van den vloer tot de zoldering. Slechts een smalle gang loopt er omheen. Daarin houden zich de gasten op, waarvan ik er op zijn hoogst twee, maar meestal slechts één aantref met 't aangezicht naar de tafel en den rug naar den muur gewend. Heeft men eenmaal plaats genomen, dan verroert niemand zich meer, alle lichaamskrachten worden voor de spijsvertering gebruikt. Als men ze zoo onbeweeglijk om den mesthoop ziet zitten, zou men zeggen, dat ze zich hun roeping van reinigers der aarde bewust zijn en dat ze zich met verstand van zaken wijden aan die wondervolle chemie, die uit wat waardeloos vuil zoowel de bloem, de lust der oogen, als 't dekschild van den mestkever, dat sieraad der voorjaarsvelden, weet te voorschijn te roepen. Ten einde dit werk te kunnen verrichten, nl. een levende materie te scheppen uit de stoffen, die 't paard en 't schaap ondanks hun uitstekend spijsverteringskanaal niet meer gebruiken kunnen, moet de mestkever wel op zeer merkwaardige wijze bewerktuigd zijn. De anatomie doet ons inderdaad de buitengewone lengte van zijn ingewanden bewonderen, die in talloze kronkels geplaatst, de stoffen langzaam bewerken en ze in hun verloop tot het laatst bruikbare atoompje uitputten. Waaruit de maag van den herbivoor niet meer bij machte is, iets bruikbaar te halen, daar weet deze machtige retort rijkdommen te voorschijn te brengen, die, door een eenvoudige na-bewerking, de ebbenhouten wapenrusting van den heiligen pillendraaier en 't gouden of robijnen kuras der andere mestkevers opleveren.

Die bewonderenswaardige vormverandering van de vuiligheid dient in den kortst mogelijken tijd te geschieden: dit eischt de algemeene gezondheid. De mestkever mag zich dan ook op een weergaloos machtige spijsvertering beroemen. Is hij eenmaal bij zijn levensmiddelen in stille afzondering neergezeten, dan neemt de maaltijd een aanvang, die nacht en dag voortduurt en de spijsvertering neemt geen einde, alvorens de gansche voorraad uitgeput is. Het is niet moeielijk den mestkever in gevangenschap te houden en hem dan bij zijn arbeid te bespieden, indien men op

dit punt zekere routine heeft verkregen. Ik heb op die wijze het volgende document in handen gekregen, hetgeen me een duidelijk beeld gegeven heeft van 't buitengewone spijsverteringsvermogen van den beroemden pillendraaier.

Nadat de heele bal verwerkt is, komt de kluienaar weder te voorschijn, om opnieuw op voedsel uit te gaan.

Op een drukkend heeten zwoelen en kalmen dag, zoo gunstig voor de gastronomische genietingen van mijn gevangenen, bespied ik met het horloge in de hand een der openluchtsnoepers van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds. 't Schijnt, dat de kever een buitengewoon lekker brokje heeft ontmoet, want gedurende die twaalf uren blijft hij, steeds op dezelfde plaats, aanhoudend doorsmullen. Om acht uur 's avonds breng ik hem een laatst bezoek. De eetlust schijnt nog niets minder te zijn geworden, ik vind ten minste den veelvraat nog even smakelijk bezig, als toen hij begon. Het festijn moet dus nog eenigen tijd voortgeduurd hebben, tot het gehele stuk verdwenen was. Den anderen dag vond ik van den mestkever niets meer en van 't den vorigen dag aangesproken lekkers zijn nog slechts een paar kruimels over. Een wijzertje rond, ja langer nog, te tafelen, is voor een zwelgpartij al heel wat; maar 't pleit nog meer voor een gezonde en spoedige spijsvertering. Terwijl de stof aan 't voorste gedeelte van 't dier aanhoudend fijngemalen en ingeslikt wordt, komt het onafgebroken aan 't achterste deel weer te voorschijn, beroofd van haar voedende bestanddeelen en tot een zwarten draad gesponnen, niet ongelijk aan 't pikdraad van den schoenmaker. De mestkever ontlast zich steeds, terwijl hij aan tafel zit,

Schinkel sc.
Foto C. Steenbergh.

DE VOORGEVEL VAN HET STADHUIS TE VEERE.

zoo snel is de werking van zijn spijsverteringskanaal. Zijn spinnerij begint te werken, zodra hij zijn eerste hapje genomen heeft, wordt niet eerder stop gezet dan nadat de laatste vernalen zijn. Zoo lang de maaltijd duurt, komt het dunne touwtje als een onafgebroken geheel voor den dag en stapelt zich als een licht te ontwarren kluwen op, zoolang de verdroging niet is ingetreden. Dit proces gaat voort met de regelmaat van een chronometer. Alle minuten — om 't nu eens heel precies te zeggen — alle 54 seconden, heeft een uitbarsting plaats en de draad wordt dan telkens drie à vier m.M. langer. Van tijd tot tijd leg ik met een tangetje een stukje van den draad op een in millimeters verdeelden liniaal. Het totaal mijner metingen geeft me in den tijd van twaalf uren 't niet onaanzienlijke cijfer van 2.88 M. Daar het maal en zijn direct gevolg nog eenigen tijd werden voortgezet, nadat ik om acht uur 's avonds nog even met mijn lamp was wezen kijken, ziet men, dat mijn kever een onafgebroken mestdraad van ongeveer 3 M. heeft gesponnen. De diameter en de lengte van den draad bekend zijnde, is het gemakkelijk er het volumen van te berekenen. Evenmin is 't bezwaarlijk den nauwkeurigen lichaamsinhoud van 't insect te vinden door de hoeveelheid water te meten, die zijn indompeling in een nauw cylinderglas verplaatst. De verkregen uitkomsten zijn niet van belang ontbloot: ze leeren ons, dat de mestkever gedurende een enkel diner, dat een half etmaal duurt, een voedselhoeveelheid verteert ongeveer gelijkstaande met zijn eigen volumen. Welk een maag, maar vooral, wat een vlugge en gezonde spijsvertering! In dit zonderlinge retort, dat alleen dan niet werkt, als de levensmiddelen ontbreken, verdwijnt de stof onmiddellijk, na door de werking van de maag van zijn voedende bestanddeelen beroofd te zijn. Men mag veilig aannemen, dat een laboratorium, dat zoo vlug 't vuil verwijdert, een belangrijke rol speelt in den algemeenen gezondheidstoestand.

J. H. FABRE
(vert. door P. G.)

Het Hollandsche dorp op het eiland Amager in Denemarken.

HET zuidoostelijke gedeelte van Kopenhagen ligt op het eiland Amager, dat verbonden is aan Seeland door twee groote bruggen. Amager, ongeveer 15 kilometer lang en 7 breed, is een zeer vruchtbaar, geheel vlak eiland, dat beschouwd kan worden als de moestuin van Denemarken's hoofdstad. Overal ontwaart het oog velden met kool, wortelen, prei, selderij, uien, enz. en ieder kind in Kopenhagen kent de boerinnen van Amager, die men dagelijks kan zien op de markten, gezeten achter hare uitstallingen van veelsoortige groenten en vruchten.

Een groot gedeelte van de bewoners van Amager stamt uit Nederland. De Deensche koning Christiaan de Tweede, die zelf eenigen tijd in Holland doorbracht, riep in het jaar 1516 verscheiden families uit de provincie Noord-Holland (waarschijnlijk uit de omstreken van Monnikendam) naar Denemarken om aan hen de verbetering van de groententeelt toe te vertrouwen, maar voornamelijk om het kasteel van Kopenhagen van versche groenten te voorzien. De koning gaf aan de Hollanders het dorp Store Magleby als woonplaats en deed de oorspronkelijke bewoners naar elders verhuizen. Dit dorp, dat toen bestond uit 24 bouwhoeven, was evenwel na eenigen tijd te klein voor de aangroeiende bevolking. De inwoners vroegen daarom aan den koning verlof, om zich ook in andere dorpen te vestigen en Frederik de Tweede gaf de gevraagde toestemming in 1574. Nu namen spoedig ook de andere eilandbewoners de gewoonten en kleederdrachten der Hollanders aan, maar het centrum van de Hollandsche groententeelt bleef altijd Store Magleby, dat daarom dikwijls genoemd wordt: Holloenderbyen = Het Hollandsche dorp.

Het dorp, zooals het nu is, heeft niet meer het bijzonder Nederlandsch karakter, want de huizen zijn nu gebouwd naar den gewonen Seelandschen trant. Het ziet er vriendelijk en gezellig uit en de breede, net geplaveide hoofdstraat geeft het een zeker deftig uiterlijk.

Het eenige gebouw, overgebleven uit het Hollandsche tijdperk, is de kerk. Het oorspronkelijke gebouw, dat stamde uit de middeleeuwen, is afgebroken, maar in 1611 bouwden de Hollanders de kerk, zooals die er, na enkele verbouwingen in 1731, nog uit ziet. Het is een vriendelijk kerkje, met witte gekalkte muren en een dak van zwarte leien.

Buiten op den muur van het koor staat de volgende inscriptie:

„Anno 1611 hebben deisse keirspels nieuw latten deisse kercke verbeteren wp eirre eigene wnkoste.”

Op den buitenmuur ten noorden is boven de deur een steenen plaat met de volgende woorden in gebrekkig Hollandsch:

HET HOLLANDSCHE
DORP OP HET EILAND
AMAGER.

BOER VAN AMAGER IN 1684.

„Anno 1731 is dese kerck omgebouwet wp unse egen bekostine ditselve jaar als den 6 Juny is koning Christiaan de 6 gekroont.
Cornelis Cornelissen Skoudt.”

Binnen in de kerk bevinden zich behalve eenige opschriften in de Deensche taal, op den spreekstoel de woorden:

„Pastor Hermanio et pretore Pip Anno 1614”

waaruit men de namen te weten komt van den geestelijke en den burgemeester uit dien tijd. De kerk heeft twee kroonluchters. Op den een aanschouwt men de namen en wapens van den Deenschen edelman Sigwort Grubbe en zijne echtgenoot Hilleborg Grubbe en het jaartal 1617. De andere lichter schijnt later aangekocht te zijn door een der bewoners van Store Magleby, want men leest daarop de woorden:

„Aan de Nieuwe kerk van het Hollanderdorp vereert van A. B. 1730.”

Ten slotte bezit de kerk een antieke, zilveren kelk, ten geschenke gegeven door Jacob Hummer, een van de laatste Hollandsche Dominees. Op de kelk staat:

„Dar ik vant jaar 1691 d. 31 Mart tot het onderstaende datum een tyt van 39 jaaren lang pastor en zill-zorger voor de duur verlostte gemeente van Holloenderdorp, groot Magledorp genaemt opt Landt Amak geweest hadde, hebbe ik met mijn beminde en geliefde Vrouwe Christiana Charlotta Bircherol aan de Kerke, God tot eere en de gemeente aldar tot gebruik en Zierat opt altar de Wijnkanne vereert en gegeven, d. 24 Dec. 1730.

Jacob Hummer.

Komt hier niet to als onbereyd
Dat kost Uwe eige Zaligheyd
Mar eet en drinkt in vast gelowe
Zoo neemt U God in Zijn vertrouwe.”

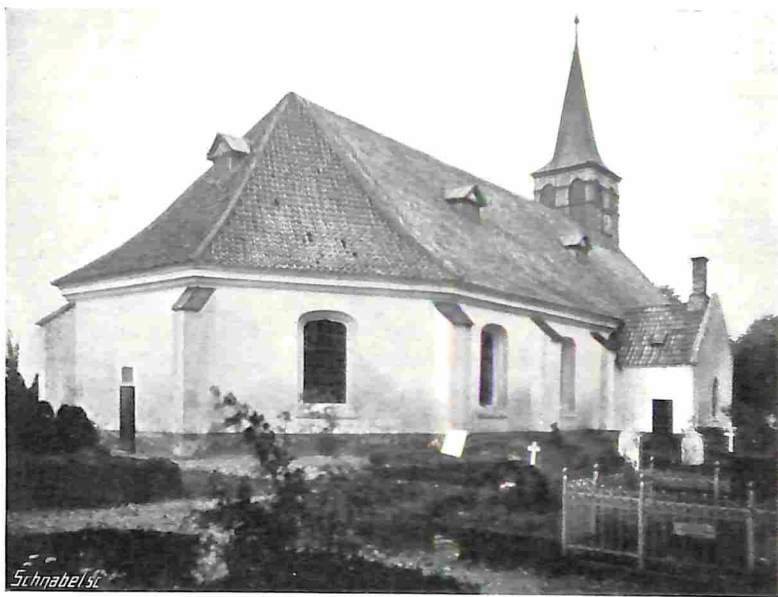
In de kerk werd tot 1731 slechts in het Hollandsch en het plat Duitsch gepreekt. In 1735 werd bij de inzegening van een huwelijk voor het eerst de Deensche taal gebruikt en tot 1811 werd gedeeltelijk de Duitsche en gedeeltelijk de Deensche taal gebruikt.

Tot 1816 had het dorp zijn eigen rechtspleging volgens het Hollandsche gebruik en eigenaardig is het, dat het nog zijn eigen zegel heeft, zooals in Denemarken slechts de steden hebben.

Als men de begraafplaats bezoekt, leest men daar op de graven vele vreemde, niet Deensche namen. De meest voorkomende zijn: Jan, Marchen, Chrilles, Theis, Isbrandt, Trein, Dirch, Geert, Zibrandt, Neel, enz. De oude Hollandsche taal is reeds sedert lang verdwenen. Zelfs worden de karakteristieke kleederdrachten niet meer gedragen, tenminste niet meer door de mannen. Toch bewaren vele rijke boeren nog trouw in hunne woningen de ouderwetsche kleeren, meubelen en andere voorwerpen van het oud verleden. Boer Dirch Jansen, die zelf afstamt van een echt Hollandsch geslacht, bracht in een zijgebouw van zijn hoeve een tamelijk groote collectie oudheden te samen en nu zal hij zijn verzameling overdragen aan de gemeente, die gedurende dezen zomer een museum gaat bouwen, waarin alles zal worden bijeengebracht wat betrekking heeft op de oude geschiedenis van het vriendelijke eiland en zijn gastvrije bewoners.

Aarhuus.

CHR. HEILSKOV.

HET KERKJE VAN HET HOLLANDSCHE DORP OP HET EILAND AMAGER.

IN DE WOESTIJN.

WOESTIJN EN OASE.

„L A-BAS, devant nous, il y a un monde tout autre qui de plus en plus se révèle; son aspect prend l'importance d'une menace de l'Inconnu: il terrifie comme une apparition du chaos, de l'universelle mort....” In deze woorden geeft Pierre Loti in zijn „La Mort de Philae” den indruk weer, dien de oneindige zandzee op hem maakte met haar gelige tinten zich tegen den horizon afteekend als een ontzaglijke vreemd-weeke muur of als een groote wolk, bijna huiveringwekkend om te zien, of als een lange onbeweeglijke golf, toen hij van het vruchtbare groene Nijldal westwaarts reisde.

De woestijn, „l'apparition de l'universelle mort”, de troosteloze, onvruchtbare, overweld door een koperen hemel, van waaruit de elders levenwekkende zon hier onbarmhartig alle leven doodt....

En de afgematte reizigers, als geschroeid met gloeiende naalden, snakkend naar schaduw, naar koelte, naar frisch water, voeren hun rijdier naar een zich boven de omgeving verheffende zandgolf en turen met een blik van heftig begeeren naar den horizon. Een ontroering bevangt hen, vreezend voor een bittere ontgoocheling, kijken zij bang naar eenzelfde punt.... Neen, zij kunnen zich niet vergissen, daar in de verte teekent zich iets zwarts tegen den koperkleurigen hemel af. Een oase! En voort gaat het thans, met herleefde geestkracht, naar de plaats, waar het leven is, waar statig ruischende palmen koelte bieden en een krans vormen om de bron, die opborrelt uit den bodem.

Wij allen leven tegenwoordig als in een woestijn, een woestijn van verschrikkingen. De menschelijke geest, anders lichtende levenswekker van het schoone, spitst zich nu op het vernietigen van al wat leeft, van al wat het leven tot een vreugde maakt. De oase, waarin wij Nederlanders ons bevinden, is zoo klein, de krans van palmboomen is zoo dun, dat de gloeiende naalden van de dwaasheid, die rondom brandt, ons folteren en de bron ons maar nauw verkwikking brengt. En wij heffen ons op en staren in de verte; daar ginds, heel ver weg, ligt de groote oase, wij weten het, maar de brand der dwaasheid woedt te fel, wij kunnen er niet doorheen. Het maakt de marteling des te grooter, haar bestaan te weten, maar haar niet te kunnen bereiken.

Inzonderheid op het Kerstfeest is de marteling bijna onduelbaar, want dan, helderder dan anders, zien wij de groote oase. Maar, dat zien geeft ook troost, want wij gaan vertrouwen, vast vertrouwen, dat eindelijk, eindelijk de menschheid zal begrijpen, dat dàar het leven is en niet in de laaiende hel, die zij in zonderlinge verblinding oproept; wij zien het tē duidelijk. Maar eerst

die na ons komen, zullen van nabij zien, wat ons, als een luchtspiegeling, dichtbij scheen, maar verre wàs. Want de tocht is lang, zéér lang....

Het bovenstaande schreven wij bij het beschouwen van de afbeeldingen op deze bladzijden. Er is bij dit nummer nóg een plaat gevoegd, een gravure, waarop ook de woestijn zich in al haar doodscheitd vertoont. Maar te midden van die doodscheitd een idylle, een zéér kleine oase zouden wij het kunnen noemen: de woestijnbewoner, die alle ellende om zich heen vergeet bij het aanschouwen van de geliefde.

Ziet, lezers, iets van wat zij voor hem is, willen wij voor U zijn. Wij willen U enkele oogenblikken de ellende om U doen vergeten, als gij ons slechts wilt gadeslaan.

Gij wilt dit, nietwaar?

Zoo ja, dan gaat „Buiten” met moed het nieuwe jaar in.

OM EN BIJ DEN OORLOG.

VI. IN DE VILLA MAYA. (Slot).

O PEENS van boven een luid schreeuwend, schaterend lachen, een trappelend gestommel op het plafond.

„De Belgen zijn weer met de Duitschers aan den gang”, verklaart mij mevrouw Seydlitz — „wilt u dezen ook eens bezoeken?”

„Gaarne”.

Op de eerste verdieping heb ik op dezelfde kamer gevonden twee Belgen met vroolijke pientere gezichten, de armen rustend in doeken, ieder op een stoel voor de bedden, waarin hun voormalige vijanden, druk vertellend met heftig gebaar van den niet verwonden arm.

„Ik zal maar niet verder meegaan, want 't zal wel niet voor mijn ooren bestemd zijn, wat die elkander vertellen”.

't Scheen, dat de grappenmakers van oordeel waren, dat ook mijn persoonlijkheid te eerwaardig was om het oor te leenen aan hunne kwinkslagen en aardigheden van Gallischen aard. Allen stelden zich voor: een der Belgen, een handelsreiziger, de andere een kleermaker, de Duitschers, mannen van beschaving, een hunner in 't gewone ambtelijke leven een referendar, thans reserve-officier.

„En hoe voelt gij u nu wel hier in 't bijzijn van die Pruisen”, vraag ik den Belgischen commis-voyageur, in 't fransch.

„Wie bedoelt u, mijnheer?”

„Wel, dezen hier”.

„Die.... die.... dat zijn geen Pruisen, mijnheer, dat zijn....

IN DE OASE.

beschaafde menschen" (des gens civilisés); hij lacht, ik eveneens, maar het hardst lachen de Duitschers zelve. Ik ben geweest in andere vertrekken, waar lagen andere gewonden; ik ben teruggekeerd door de groote zaal, waar ik vóór enkele weken nog had gezeten aan weelderig gastmaal, thans tot leeskamer ingericht voor de zieke gasten; hier een Duitscher met volle aandacht lezend „de Nieuwe Rotterdammer Courant”.

Ik vraag dezen, of hij onze taal kent.

„Nein”, antwoordt hij mij, „maar met eenige inspanning, enkele malen herlezen en in den beginne met de welwillende hulp van Herr Seydlitz, die mij verklaard heeft dat „Oorlog” „Krieg” beteekent, „Overwinning” „Sieg” en „Puinhoopen”, Trümmern”, versta ik toch al heel veel; ik lees, dat wij overal winnen, overal; ’t zal niet lang meer duren, voordat wij in Parijs zijn en dan gaan wij eens met de Engelschen afrekenen, want die zijn eigenlijk onze vijanden, meer dan de Franschen.

„’t Is niet zoo zeer toch Frankrijk, dan wel Engeland, dat onzen ondergang wil, omdat het heel goed begrijpt, dat het met ons toch niet kan wedijveren, op geen enkel gebied, in geen enkel opzicht, dat het door ons zal vernietigd worden, als het ons niet kan vernietigen, maar wacht maar, over een paar weken al zal het ons bidden en smeeken om vrede; wij zullen ze echter laten betalen en duur ook; wij zullen op onze beurt hun afnemen alles, alles, wat ze van andere volken hebben gestolen, de gemeene gauw-dieven en afzetters.

„Weet u wat ik wel zou willen?”

„Neen, niet precies”.

„Dat ik maar, al was het maar voor een half uur, Unser lieber Herr Gott mocht zijn”.

„Waarom?”

„Dan liet ik het zoo lang petroleum regenen op dat vervloekte land, dan nog een paar bliksemstralen er op, zoodat het geheele verdoemde nest tot „phuinhaup” afbrandde met al de schurken er bij.”

Na deze hartelijke heilwenschen voor z’n vijanden heb ik lachend van hem afscheid genomen.

Na dit mijn eerste bezoek, ben ik meermalen geweest in de villa Maya: ik heb dikwijls gesproken met mijn nieuwe vrienden, met „Baby”, met den musicus Floor, met Peter, den zoon van den rijken bankier, met de vroolijke Belgen en hunne kameraden „les gens civilisés”.

Den 3den September, te huis zijnde, ben ik geroepen door de telefoon.

„U spreekt met zuster Innocentia”.

„Met wie?”

„Met zuster Innocentia.... bij Mevrouw Seydlitz”.

„Oh”.

„Baby — ik moet maar zeggen „Baby” heeft mij verzocht u te zeggen, dat u hem en de kameraden ’n groot plezier zoudt doen, als u even vóór elf uur eens bij hen kwaamt — ’t zou wel voor de laatste keer zijn”.

„De laatste keer?”

„Ja, ze moeten morgen allen weg naar Bergen — u weet wel bij Alkmaar.

„Goed, ik zal komen, dank u”.

„Nog wat, mijnheer, u moogt niet naar mijnheer of Mevrouw Seydlitz vragen; u moet trachten ongemerkt binnen te komen.”

„Waarom?”

„Ja, dat zult u wel zien”.

Ik heb natuurlijk aan het verzoek gevolg gegeven; ik ben gegaan.

Opgewacht door zuster Innocentia, die bij mijn komst terstond de deur voor mij opende, is het mij gelukt door niemand gezien in het huis te sluipen.

In de voorzaal een reuachtig bloemstuk, een monument van prachtige rozen en lelies, waarin een kaart, waarop in calligraphisch schrift:

Dem Opfersinn der Selbstlosigkeit und der Nächstenliebe in dankbarer Verehrung. Die Pfleglinge der villa Maya. 3 Sept. 1914.

„Van ons allemaal, mijnheer,” verzekert mij Baby, zonder mijn vragen af te wachten; „van allen zonder uitzondering, van Duitschers en Belgen, van ons, de Einjahrgen en van de werkliu; allemaal hebben we bijgedragen”.

„En wat hebben ze wel gezegd, de heer en mevrouw Seydlitz?”

„Die weten het nog niet, die hebben ’t nog niet gezien”.

„Hoe hebben jelui dat klaar gespeeld?”

„Ja, da’s een heele toer geweest, maar ’t is gelukt; toen de schildwacht, dien wij ook in het complot hadden betrokken, ons het afgesproken teken gaf, dat hij in de verte de dragers met de bloemen ontwaarde, heeft een onzer, heel achter in den tuin, plotseling verschrikkelijke pijn in ’t been gekregen, zoodat hij opnieuw moest verbonden worden; Mevrouw Seydlitz was de eenige vrouw, die toevallig beneden was; de verpleegsters en de zusters hadden ander werk op de bovenverdieping — u begrijpt, niet waar?”

„Jawel”.

„En haar man is nu nog in de leeszaal, om aan een paar van ons de telegrammen van de Nieuwe Rotterdammer Courant te verklaren, waarvan zij van daag niets begrijpen; ik ben overtuigd, dat hij niets snapt van hun plotseling opgekomen stompzinigheid.”

En gedurende deze verklaring van Baby, alle zieken, de meesten

Schnabelsc

Foto C. Steenbergh.

DE VILLA „KAREOL” IN DEN AERDENHOUT, GEBOUWD DOOR DEN ARCHITECT FOEKE KUIPERS. GESCHOKTE ZENUWEN BRACHTEN SOMMIGE LANDGENOOTEN ER TOE, DEZE VILLA MET HAREN TOREN EN BETONVLOER MET ARGWANENDE OOGEN TE BESCHOUWEN, GEHEEL TEN ONRECHTE ECHTER, NAAR EEN ONDERZOLK NAMENS DEN COMMANDANT DER STELLING AMSTERDAM DUIDELIJK HEEFT BEWÉZEN.

zich voortbewegend zonder eenige hulp: enkelen strompelend met behulp van een stok, een drietal nog niet in staat het bed te verlaten, worden voorzichtig onder toezicht der pleegzuster en nonnetjes op chaises-longues naar binnen gedragen.

Zoo allen, de Duitschers en Belgen, de voormalige vijanden in één gelid, in halven cirkel geschaard voor het offer der dankbaarheid, door allen gebracht.

Baby begeeft zich thans naar een in den tuin uitkomende deur: en even fluiten, het verwachte signaal, en de gewonde voelt plots tot groote verwondering zijner hulpvaardige verpleegster geen pijn meer, heeft zelfs de kracht op te springen, haar met zich mede te trekken; de domoors, de stommelingen hebben even schielijk hunne herinnering herkreten, begrijpen weer eensklaps alle berichten in het Hollandsch nieuwsblad en duwen hun leermeester voort naar de zaal.

Een oogenblik blijven beiden staan, de heer en mevrouw Seydlitz, in stomme verbazing, diep, diep geroerd — zij hebben begrepen.

Baby spreekt hen toe, met onvaste, trillende, telkenmale haperende stem; hij brengt heden den laatste dag van hun hier-zijn in deze gastvrije woning namens alle kameraden — want hier zijn zij kameraden allemaal — zijn hartelijken dank aan het edele echtpaar voor hunne onbaatzuchtige, verheven toewijding, voor de liefderijke zorgen, hun verleend door de vrouw, die was geweest niet alleen hun generaal, hun bevelhebber, maar tevens ook hun moeder, aan haar echtgenoot, den nobelen, vrijgevingen gastheer, die.... hij kan niet verder.

Floor, de musicus, heeft voor de piano plaats genomen; met krachtig accoord zet hij in het:

„Sie leben hoch, hoch....”

De anderen, de Belgen ook, stemmen in, maar hun zang is valsch: uit hunne dichtgekropte kelen komen klanken als van gebarsten klarinet; hun oogen zijn vol tranen, terwijl zij de handen drukken van hunne weldoeners; Baby huult als.... een Baby.

* * *

En weer in mij het denken: die gevoelsmensen, die woestelingen, die voor eenige toewijding en liefderijke behandeling zoo innig dankbare wezens, die van aandoening schreiende mannen, zijn ten strijde getrokken met idealen van oorlogseer en roem — dit beteekent van branden en verdelgen, van verwonden en voor eeuwig verminken, van dooden en vermoorden. Zij betreuren het allen, allen zonder uitzondering, dat zij, nu ver verwijderd, hoog in het noorden, zullen geïnterneerd worden, dat zij niet meer zullen kunnen losstormen op den vijand, niet meer hunne tegenstanders met hunne bajonetten zullen kunnen doorsteken, niet meer zullen kunnen zijn onmenselijke beestachtige wreedaards.

Vreemd wezen, de mensch, ondoorgrondelijk zijn hart.

Mr. L. H. J. LAMBERTS HURRELBRINCK.

REUZEN.

Al mag de koning van Denemarken bogen op een knappe lengte, laten we aannemen 1.90 M. (dat is al een behoorlijke maat), het haalt niet bij de reuzen van vroegere tijden.

Sesostris, koning van Egypte, had zoowel de houding als het hart van een krijgsheld. Zijn lengte bedroeg 4 ellebogen, 3 palmen of spannen en 2 vingers, wat gelijk staat met 2.062 M.

De Romeinsche keizer Maximus had zijn verheffing door het leger alleen aan zijn lengte en spierkracht te danken. Hij was lang 8 Romeinsche voeten, 4 duim of 2.437 M.

Atacheus, veldheer van Xerxes, was 2.55 M. lang.

De reus Gablara, uit Arabië naar keizer Claudius gezonden, was volgens Plinius 9 voet, 9 duim Romeinsche maat, of 2.87 M.

Delrie zegt in een aanhaling in zijn vertaling van Cedipes, in 1572 te Rouen een Piemontees gezien te hebben, die 9 Parijsche voeten of 2.924 M. lengte had. Sedert men in de Egyptische graftomben de elleboogslengte weder gevonden heeft, welke ten tijde van Goliath gebruikt werd, kan men de lengte van dien reus bepalen op 2.94 M.

In de tuinen van Sesostris werden de geraamten van een reus en een reuzin bewaard, waarvan Plinius gesproken heeft. Zij heetten Pusio en Sécundilla. Volgens Plinius waren zij lang 10 voet, 3 duim Rom. maat of 3.018 M.

De jood Eleazar die door Artaban, koning der Parthen, aan den keizer Tiberius gezonden werd, was volgens Josephus 7 ellebogen lang, wat gelijk staat met 3.086 M.

En in de *Haarlemsche Courant* van 4 Maart 1749 lezen wij: Deezen namiddag is het lijk van den beruchten Daniel Cajanus in de groote kerk dezer stad begraven; alzoo zyn ligchaams-gestalte, om de ongemeene grootheyd, zeldzaam was, zoo is ook de Ceremonie van zyne Begraffenis (voor zo verre het gebruik hier aangaat) ongemeen geweest; de zwaarte van de kist en 't lijk deed de verzorgers van zyne Begraffenis resolveeren, dat men niet de ordinaire dubbele Baar gebruikte; wordende de kist gezet op eene daartoe geapproprieerde wagen met vier wielen (want de Rouwkoets was te kleyn) en dus met twee paerden, met Rouwkleeden behangen, bespannen naar de kerk gereden; de Heeren Kerkmeesteren hadden alvorens ten dien eynde een Roef op de kist laten maken, die gelijk de kist, 9 voet 7 duim lang was: boven op het Roefenkleed was aan de eene zyde geplaatst deszelfs groote Zwaard of Houwer met een groot zilver gevest in de schede, en aan de wederzyden de porte Epee en zijne groote ledere handschoenen. Hij is in zijn leven Cornel geweest in dienst van den Koning van Poolen Augustus II. Het lyk is in het Choor bygezet; de Lykstatie was zeer deftig en bestond in 65 paar; duyzenden van aenschouwers waren op de been, om die ongemeene Lykstatie te zien.

C.